

ORIENTACIÓNS PARA A INTERVENCIÓN EDUCATIVA CO ALUMNADO CON NEAE ASOCIADAS A DISLEXIA E/OU OUTRAS DIFICULTADES ESPECÍFICAS DE APRENDIZAXE

CPI de ATIOS
Valdoviño

Orientacións para o profesorado incluídas dentro do *Protocolo para a intervención psicoeducativa da dislexia e/ou outras dificultades específicas de aprendizaxe* da Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional. Estas orientacións teñen que ser seleccionadas e adaptadas á cada materia, de xeito que cada profesor e profesora seleccione aquelas que máis se adapten a súa materia, ou lles conceda maior ou menor peso dependendo da súa programación e da súa consideración da mellor maneira de desenvolve-la.

“Os equipos docentes, sabedores das dificultades que presentan as alumnas e os alumnos con dificultades específicas da aprendizaxe, das causas e das consecuencias desas dificultades, deben axustar o seu enfoque metodolóxico a cada unha desas realidades, considerando tanto as tarefas propostas e a súa avaliación como a promoción da motivación e o coidado da autoestima. E, cando sexa necesario, deberán poñer a disposición do alumnado medidas de reforzo educativo. En consecuencia, o profesorado deberá:

a. Respecto da motivación e da autoestima do alumno ou da alumna:

- Facerlle saber que coñece as súas dificultades, polo que se lle van proporcionar recursos para que no seu proceso de aprendizaxe teña as mesmas oportunidades cós seus compañeiros e compañeiras.
- Planificar algunha tarefa ou actividade na que destaque, proporcionándolle recoñecemento ante os compañeiros e compañeiras.

- Comentar con el ou con ela os recursos que lle van axudando e resultando útiles, valorando as melloras que vai tendo e corrixindo os posibles erros.
- Non dar os resultados das cualificacións en voz alta.
- Facer observacións positivas sobre o seu traballo, reforzando aquilo que necesita mellorar.

b. Respecto da aula e das tarefas:

- Colocar ao alumno ou á alumna nun lugar no que poida recibir a maior cantidade de información de forma correcta así como para que o profesorado poida comprobar que esa información lle chega ben e a interpreta de forma adecuada.
- Asegurar que a elección dos compañeiros e das compañeiras, cando se organicen traballos en grupo, se realice de forma equitativa, de xeito que se contribúa ao desenvolvemento de todos eles e elas, tanto desde o punto de vista curricular como social.
- Escribir os puntos clave e as palabras novas ao principio da clase, para axudarlle a seguir as explicacións, usando unha tipoloxía (sarakanda, arial, etc.) que defina ben cada letra e un tamaño (12 ou 14) e un interliñado (1,5 ou 2) que facilite a súa lectura. É aconsellable que o fondo do texto sexa en cor crema ou pastel suave, pero non en branco, para evitar que resulte deslumbrante.
- Utilizar apoios visuais (mapas conceptuais, esquemas, organizadores gráficos, ...) que lle permitan relacionar os conceptos novos coa experiencia previa.
- **Proporcionar con antelación o material escrito necesario para seguir a clase, tendo en conta a dificultade deste alumnado para tomar notas e, ao mesmo tempo, atender as explicacións.**
- Verificar que ten todo o material e os apuntamentos necesarios para o estudo.

- No caso de practicar lecturas en voz alta, proporcionarllas con suficiente antelación para que as poida preparar, evitando, deste xeito, tensións que menoscaben a súa autoestima.
- Asegurarse que entende as tarefas, polo que é adecuado dividilas, variar o formato e verificar a súa comprensión. Non dudar en repetirlle e explicarlle as cousas as veces que sexa necesario.
- Proporcionar instrucións, tanto orais como escritas, claras, concisas e secuenciadas en pasos.
- **Permitir o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula (calculadoras, gravadoras, tabletas, lectores electrónicos, dicionarios, ortografía, texto para os programas de voz, audio libros, ...), que poden ser ferramentas moi útiles.**
- Corrixir as tarefas de forma individualizada co alumno ou coa alumna, valorando os traballos polo seu contido e non pola súa forma, e non abusando da cor vermella nas correccións. Mellor usar cores non “prohibitivas”, dar sempre a palabra ou a resposta correcta e evitar tachar os erros -preferiblemente rodealos-. Darlle todo o tempo que necesite para terminar as súas tarefas.
- Fomentar o uso de axendas e/ou calendarios, comprobando que a información anotada é correcta.
- Non limitarlle a súa actividade a tarefas simples, pero si dosificarlle a cantidade de traballo, **tendo en conta que lle levará máis tempo facelo có resto do alumnado, tanto na casa como na clase.** O equipo docente coordinará e organizará a cantidade de traballo que se lle pode mandar para a casa diariamente.
- Facer observacións positivas sobre o seu traballo, sen deixar de sinalarlle aquilo no que necesita mellorar e a forma de facelo.

- Na medida do posible, evitar que teña que copiar o enunciado dos exercicios, para non consumir o tempo que necesita para entendelos e para dar as respostas.
- Permitirlle o uso do ordenador para entregar traballos escritos.
- **Adaptar os libros de lectura ao nivel lector do alumno ou da alumna e ás súas preferencias.”**

Con respecto á avaliación o Protocolo destaca:

“Avaliación curricular do alumnado con dislexia e/ou outras dificultades específicas da aprendizaxe A avaliación dos procesos de ensino e de aprendizaxe ten que servir para informar deses procesos e, ao mesmo tempo, para orientar a todas as persoas que participan neles. En consecuencia, cando se dirixen as miradas cara aos criterios de avaliación e cara aos estándares que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer, e cando iso se fai co coñecemento e implicación das alumnas e dos alumnos, a mellora da calidade educativa está garantida. Por iso, a avaliación hai que entendela como un contínuum, que forma parte dos procesos de ensino e de aprendizaxe e que ten como principal finalidade obter información que permita adecuar o proceso de ensino ao progreso real na construción de aprendizaxes por parte de cada unha das alumnas e dos alumnos. Avaliar, polo tanto, é un proceso individual, singular de cada persoa, polo que hai que considerar as súas circunstancias persoais e adaptarse a particular forma de ser e de aprender de cada quen. E sendo así para a totalidade do alumnado, con máis razón para o alumnado con dislexia e/ou outras dificultades específicas da aprendizaxe. Por iso, cando se trata de avaliar curricularmente a estas alumnas e alumnos -sempre desde os principios de avaliación continua, global e formativa cómpre considerar aspectos como os que seguen:

- Asegurarse de que entenden o que se lles demanda. E para iso hai que explicarlles, verbalmente ou polo medio que mellor se adapte, as tarefas que se propoñen. E explicárllelas tantas veces como sexan necesarias. Este proceso é independente de que saiban a resposta ao que se lles demanda. Primeiro hai

que asegurarse de que comprenden o que se lles pide.

- **Na medida do posible, usar a avaliación oral en lugar da escrita**, pois o traslado da información, tanto na escritura como nas operacións, posiblemente non reflecta as súas competencias. Se este alumnado é máis competente na comunicación verbal non debe haber ningún problema en que sexa ese medio o usado na maioría dos procesos de avaliación dos seus coñecementos, da súa competencia curricular.
- **Cando se use a forma escrita para avaliar, evitar preguntas que requiran unha resposta moi elaborada. Mellor optar por preguntas de SI/NON, de VERDADEIRO/FALSO, de PASO A PASO, de RESPOSTA CURTA, etc., e non penalizar os posibles erros ortográficos ou ser tolerantes con eles. Igualmente, débeseles permitir que expliquen oralmente o que escribiron ou querían escribir.**
- Facilitarlles, con suficiente antelación, toda a información necesaria sobre o modelo de exame, a súa estrutura, a forma de complementalo, etc.
- En sesións de traballo colaborativo, usar a avaliación grupal como recurso, onde afloran as fortalezas de cada quen.
- **Darlles todo o tempo que necesiten para rematar as tarefas e, de ser o caso, dosificárlelas, repartírlelas no tempo.** Tamén é conveniente adecuar o formato (tipoloxía -sarakanda, arial, etc.- que defina ben cada letra, tamaño -12 ou 14- e interliñado -1,5 ou 2-) e resaltar as palabras clave (utilizando negriñas en lugar de subliñados e de cursivas), de xeito que facilite a súa lectura e comprensión.
- Evitar que teñan que copiar as preguntas dun exame, dárlelas impresas e en “monodoses” (cada pregunta, cada operación a realizar debe diferenciarse do conxunto ou da globalidade da actividade). O mesmo, sempre que sexa posible, nas tarefas do día a día.
- Evitar as dobres negacións na formulación das preguntas.

- Corrixirilles e comentarilles persoalmente as súas producións, as súas elaboracións, usando todo tipo de exemplos e de forma reiterada.
- Permitirlles o uso das tecnoloxías da información e da comunicación en todas as tarefas posibles, especialmente como apoio ás súas dificultades na escritura e no cálculo. Táboas de multiplicar, calculadoras, táboas periódicas, etc. deben estar ao dispor do alumnado en todo tipo de probas de avaliación.
- Evitar as connotacións negativas nas correccións das súas tarefas, explicándolles o que debían contestar e como podían facelo.
- Axustar a cantidade de tarefas ao que se pretende comprobar, medir, avaliar. Non se trata de simplificar as tarefas senón de axustar a cantidade e o medio, e ser coherentes na progresividade da complexidade ou dificultade.
- Manterilles o mesmo nivel de esixencia có resto do alumnado. O que deben ser distintos son os procedementos, os tempos, etc.
- Permitirlles o uso de esquemas, de gráficos e de todo aquilo que facilite a súa comprensión.
- Axudarilles a revisar todas as respostas nas probas ou tarefas escritas.
- Distribuír adecuadamente as probas específicas de avaliación, con suficiente antelación e evitando a coincidencia de varias no mesmo día.
- Valorar, de forma relevante, o traballo do día a día, o esforzo, a actitude, etc. Considerar o conxunto do proceso, non só o resultado.

E a estes aspectos específicos debe sumarse un extraordinario coidado do desenvolvemento psicolóxico, do terreo emocional. E para iso o alumno ou a alumna ten que saber, ten que experimentar que o profesorado coñece e comprende a súa realidade, que lle vai axudar en todo o que precise, que lle vai a conceder todo o tempo necesario, que vai permitir que manifeste a súa competencia da forma que mellor lle resulte, pero que tamén lle vai esixir esforzo e rendemento acorde ao seu potencial.”